

УДК 351:364.07(477)

Бантюкова А.П., студентка гр.281-213-1

Науковий керівник: Лола В.В., к.держ.упр., доцент кафедри прикладної економіки, підприємництва та публічного управління

(Національний технічний університет «Дніпровська політехніка», м. Дніпро, Україна)

ПРОБЛЕМИ СОЦІАЛЬНО-ГУМАНІТАРНОГО РОЗВИТКУ УКРАЇНИ В УМОВАХ ВІЙНИ ТА ПОСТВОЄННОГО ВІДНОВЛЕННЯ КРАЇНИ

Величезним викликом для соціально-гуманітарної сфери стало повномасштабне вторгнення російської армії на територію України та введення воєнного стану в державі. Збитки, завдані війною: психологічні, матеріальні, фізичні – є одним із факторів, який негативно впливає на життя кожного громадянина й особливо для тих, хто потрапив у складну життєву ситуацію, не може себе обслуговувати, втратив житло, роботу, здоров'я, сім'ю з дітьми. Це обумовлює актуальність проблем надання гуманітарної допомоги військовослужбовцям та цивільному населенню, у тому числі й ВПО.

Війна в Україні призвела до спалаху однієї з найбільш гострих гуманітарних катастроф в історії не лише нашої країни, але й світу. Інтенсивна воєнна ескалація та безпрецедентне погіршення ситуації у сфері безпеки призвели до загибелі людей та поранень, що зумовило масове переміщення цивільного населення як по території України, так і до третіх країн. При цьому значне число громадян уже кілька разів були переміщені в результаті попередніх бойових дій. Так, наприклад, за даними Міжнародної організації з міграції станом на квітень частка переселенців у загальній чисельності населення України складає 17,5% – тобто кожна шоста людина стала внутрішньо переміщеною особою. Не менше 60% ВПО становлять жінки. Найбільша частка виїхала з Києва, Східного та Північного регіонів [1].

Через тривале продовження бойових дій гуманітарна ситуація в Україні продовжує стрімко погіршуватися і в деяких містах набуває катастрофічних масштабів, особливо на території Донецької, Херсонської, Луганської, Миколаївської, Запорізької областей.

Попри існуючі державні програми соціальної та гуманітарної допомоги, активну міжнародну підтримку, волонтерську діяльність тощо Ситуація у соціально-гуманітарній сфері в Україні залишається критичною. Кожного дня зростає кількість переселенців, дітей-сиріт, осіб, які через бойові дії стали інвалідами. Через щоденні ракетні удари громадяни втрачають будинки. Всі вони потребують допомоги та соціальної підтримки. Але коштів на це в нашій державі не вистачає, у зв'язку з чим, попри затримки соціальних виплат, зростає економічна криза в країні, для подолання якої необхідний тривалий термін.

Аналіз сучасного стану реалізації державної гуманітарної політики дозволяє визначити низку проблем, що існують у цій сфері. Серед них, зокрема, наступні:

1. Недосконале нормативне регулювання – невідповідність правового регулювання, передбаченого Законом України «Про гуманітарну допомогу», викликом кризових ситуацій, зокрема воєнного стану, умовам та реаліям війни; розмиття нормативного поняття «гуманітарна допомога», його неузгодженість із нормами міжнародного гуманітарного права, визнання гуманітарною допомогою товарів, які за своїм призначення не є гуманітарною допомогою;

2. Відсутнє чітке розуміння переліку органів публічної влади, відповідальних за забезпечення гуманітарною допомогою цивільного населення, їхніх ролей, координації, взаємодії.

3. Недосконалий механізм визначення потреб у гуманітарній допомозі.

4. Зберігаються недоліки у координації між органами публічної влади та міжнародними гуманітарними організаціями, наслідком чого є розбалансування механізмів визначення потреб та їх задоволення.

5. Недостатня комунікація між органами місцевої влади та населенням.

6. Відсутність механізмів ефективного державного контролю за постачанням, розподілом, обліком та використанням гуманітарної допомоги, що, зокрема, пов'язано із відсутністю.

7. Неefективна робота місцевої влади – немає налагодженої взаємодії між органами державної влади та органами місцевого самоврядування при розподілі гуманітарної допомоги; ризики управлінської неефективності, недоброчесності з боку керівництва військових адміністрацій, органів місцевого самоврядування тощо [2, с. 10-12].

Щодо останньої проблеми, то дійсно, з перших днів війни було безліч випадків щодо використання гуманітарної допомоги не за цільовим призначенням. Кошти розкрадалися посадовими особами, а продукція і товари продавалися відкрито в магазинах та супермаркетах. Наразі таких ситуацій трапляється менше, що говорить про взяття гуманітарної ситуації під суворий контроль з боку правоохоронних органів та влади в цілому. Але, варто зазначити, що у цілому, з 24.02.2022 унаслідок повномасштабного вторгнення РФ на територію України, динамічних процесів у сфері військової оборони, різкого збільшення потреб гуманітарної допомоги та необхідності швидкого задоволення гуманітарних потреб як у регіонах, у яких ведуться активні бойові дії, так і в регіонах, які почали масово приймати ВПО, ця модель зазнала суттєвих змін. На сучасному етапі систематично приймаються правові акти, які мають на меті врегулювати порядок реагування на найбільш гострі питання забезпечення гуманітарною допомогою та зберегти при цьому розумний баланс між швидкістю і простотою прийняття державними органами рішень в інтересах громадян, та можливими формами державного контролю.

Саме тому, важливим кроком на шляху до подолання наслідків війни в Україні стала розробка Проекту Плану відновлення України й, що особливо важливо, створення спеціалізованого органу – Національної ради з відновлення України від наслідків війни. План включає перелік заходів з післявоєнного відновлення та розвитку України, пропозиції щодо пріоритетних реформ та стратегічних ініціатив, перелік нормативно-правових актів, прийняття і реалізація яких є необхідними для ефективної роботи та відновлення України у воєнний і післявоєнний періоди. Наголошується, що головною метою Плану є не просто відновлення знищених чи зруйнованих об'єктів, а кардинальна трансформація держави у нову європейську країну на принципах зеленої економіки [3].

Перелік посилань

1. Звіт про внутрішнє переміщення в Україні. MOM. URL: https://displacement.iom.int/sites/default/files/public/reports/IOM_Ukraine%20Displacement%20Report_R2_final_UKR.pdf (дата звернення: 07.11.2022).

2. Механізми надання державної гуманітарної допомоги в умовах воєнного стану: аналітична довідка. Київ. Національне агентство з питань запобігання корупції. 2022. 75 с.

3. Проект Плану відновлення України: матеріали робочої групи «Аудиту збитків, понесених внаслідок війни». Національна рада з відновлення України від наслідків війни. 86 с. URL: <https://www.kmu.gov.ua/storage/app/sites/1/recoveryrada/ua/audit-of-war-damage.pdf> (дата звернення: 07.11.2022).